

דרכי דניאל

וישב
כסלו תשפ"ה

לע"נ הבחור הקדוש דניאל ויפליך הי"ד

"הִיָּה רְעָה אֶת אָחִיו בְּצֹאן, וְהוּא נֶעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת בְּנֵי זְלָפָה"

מעשה באיכר שהלך עם בנו בשדה, וראו חיטה עומדת בקמותיה זקופה וגבוהה, התפעל הבן מאוד מהמראה, אחר כך הלכו לשדה אחר ושם ראו שיבולים כפופות ושחות ארצה, נצטער הבן מאוד, אמר לו אביו: טעות בידך, השיבולים הזקופות הם ריקות ושדופות, לפיכך הם נושאות את ראשן בגאון, אך ככל שהשיבולת מלאה וגדושה כך היא כבדה ומשפילה את ראשה.

במשל זה ביאר בעל ספר 'צרור המור' את סיפורו של יוסף, האדם ככל שהוא מלא וגדוש תוכן בתורה וחכמה, אז הוא עניו ושפל רוח, וכבר אמרו בגמרא בקידושיין, אם אדם הוא גס רוח, סימן שהוא עני בתורה, אבל יוסף שהיה בן זקונים יניק וחכים, היה עניו, כנאמר: "נוהג כצאן יוסף", היה רועה את אחיו בצאן והתרועע עם בני השפחות.

"וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ מֵרַחֵק... וַיִּתְנַפְּלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ"

כתב רבנו הבן איש חי: נס נעשה ליוסף הצדיק שראו אותו מרחוק והחליטו להורגו, ועד שהתקרב עליהם התקררה רוחם והסכימו להצעה למוכרו.

ומכאן ילמד כל אדם הדרכה ועצה טובה: כאשר זעמו עולה בו והוא מגיע להחלטה נחרצת, ישהה את ביצועה למספר רגעים, ואז תהיה החלטתו שקולה ומחושבת.

"וּבְסִינּוֹ אֶת דָּמוֹ"

אמר הרבי מקוצק: יש ללמוד מכאן מוסר השכל, אם אדם עושה דבר, וצריך לכסות את הדבר, סימן שהדבר אינו ראוי ורצוי.

"וְלֹא זָכַר שֵׁר הַמְּשָׁקִים אֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּחְהוּ"

לכאורה יש כאן כפל מילים, אם לא זכר בוודאי ששכח?

אלא אמרו חכמינו זכרונם לברכה שיוסף נענש על שפנה אל שר המשקים לעזרה, כי לרום מעלתו היה לו לבטוח בה' לבדו שיושיע אותו, לפיכך נענש שישב עוד שנתיים בבית האסורים, וזהו שרמז כאן הכתוב שלא נתלה את הזנחת שר המשקים בחולשת הזיכרון, אלא זישכחהו, הייתה זאת שכחה מכוונת ממרום, בגלל שפנה בעזרה אל בשר ודם, וסיים רבינו אברהם בן הרמב"ם, שזהו הפירוש האמיתי בפסוק.

"וַתֵּנַח בְּגָדוֹ אֶצְלָהּ עַד בֹּא אֲדוֹנָיו אֶל בֵּיתוֹ"

בפסוק זה אמרו המפרשים, שיש רמז על הלכות החנוכה.

המילה 'ותנח', עולה לראשי תיבות: ותדליק נרות חנוכה, 'בגדו', ראשי תיבות: בגובה ג טפחים, ד', ו' עולה למספר 10, לרמז ששיעור ההדלקה הוא עד עשרה טפחים, 'אצלה', ראשי תיבות: אצל ה'פתח, עד בא אדוניו אל ביתו, רמז: עד שתכלה רגל מן השוק.

"וַיָּשָׁב אֶל אָחִיו וַיֹּאמֶר: הַיֵּלֶד אֵינְנוּ וְאֲנִי אָנֹכִי אֲנִי בָּא"

אמר האר"י ז"ל: ראשי תיבות של המילים "אני אנה", הם: א-ל נקמות ה', א-ל נקמות הופיע, כי הציץ ראובן ברוח הקודש, וראה שעל עוון מכירת יוסף, עתידים ליהרג עשרת הרוגי מלכות.

"וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: הוֹצִיאֵנִי וְתִשְׁרַף... וַתֹּאמֶר: הֵכֵר נָא לְמִי הַחֹתָמֹת וְהַפְתִּילִים וְהַמָּטָה הָאֵלֶּה"

הגמרא במסכת סוטה אומרת: נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים, ולמדים זאת מתמר, שהייתה מוכנה לצאת ולהשרף, ובלבד שלא להלבין פניו של יהודה.

רבי חיים שמואלביץ היה תמיד אומר שאדם צריך להיזהר מאוד בעניינים של בין אדם לחברו, כי פגיעה באדם היא כמו 'אש שורפת', ומעניין כי דווקא לאחר פטירתו בא לידי ביטוי זהירותו המופלגת בדבר זה, ככלות ימי השבעה על רבי חיים, נערך לכבודו הספד רב רושם בכולל 'חזון איש' בבני ברק, בשעת לילה מאוחרת עלה לדוכן אחרון המספידים המגיד הירושלמי רבי שלום שבדרון זצ"ל, הרב שהגיע מירושלים הציץ בשעונו, וראה שהשעה רבע ל12, עלה והספיד וכך אמר: רבותיי השעה מאוחרת, ואיני חפץ לעכב איש, ולהיכשל חלילה בבין אדם לחברו, ולמדנו מר' חיים: 'בין אדם לחברו זה אש', ואש שורפת, ומיד סיים במילים הבאות: זמחה ה' אלוקים דימעה מעל כל פנים, ונאמר אמין, וירד מן הדוכן.

אכן זה היה הספד מאלף, לא מעכבים את הציבור עד אחר חצות, גם לא בעבור הספד על גדול בתורה ובפרט לא בעבור אדם גדול שברח מפגיעה בחברו כמו אש.

ביתו של הגאון רבי חיים מבריסק היה פתוח לכולם, כל אדם היה נכנס אוכל ושותה ויישן, והבית היה פתוח לכל דכפין, עד שמסופר שאחד העניינים שאל את ר' חיים עד מתי אפשר להשאר כאן? וענה לו בענווה, אני נמצא כאן כבר זמן רב ואף אחד לא אמר לי לצאת.

פעם אחת ניצל זאת איש חמדן ותאב ממון, הוא נכנס לבית ונתקל בקופסת הטבק של רבי חיים, קופסה יקרה ומיוחדת עשויה מכסף, ומוגולפת בחן, אותה קיבל מאחד מידידיו העשירים, הוא הביט ניכחו, וירא כי אין איש, דחף את הקופסה לכיסו, ולא ידע כי ממרחק צופים בו ר' חיים, ואחד מבני הבית, ואז ביקש בן ביתו של ר' חיים לדלוק אחריו ולהוציא מידו את הגזילה, אבל ר' חיים עצר בעדו ואמר לו כך: אינך זוכר מאמר רבותינו, 'נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים', האם הינך סבור שליפול לכבשן האש כדאי, ואילו להפסיד קופסת טבק לא כדאי בשביל לא להלבין פנים?